Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

3. juuni 2021 *

Eelotsusetaotlus – EMÜ-Türgi assotsiatsioonileping – Otsus nr 1/80 – Artiklid 6 ja 7 – Seaduslik töötamine – Artikkel 9 – Türgi kodakondsusega töötaja laste juurdepääs haridusele – Elamisõigus – Keeldumine

Kohtuasjas C-194/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Verwaltungsgericht Düsseldorfi (Düsseldorfi halduskohus, Saksamaa) 7. mai 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 8. mail 2020, menetluses

BY,

CX,

FU,

DW,

EV

versus

Stadt Duisburg

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtu asepresident R. Silva de Lapuerta (ettekandja) ja kohtunik C. Toader,

kohtujurist: G. Pitruzzella,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Taani valitsus, esindajad: J. Nymann-Lindegren, M. Jespersen ja M. Wolff,

– Madalmaade valitsus, esindajad: M. K Bulterman ja M. A. M. de Ree,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

– Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

– Euroopa Komisjon, esindajad: B.-R. Killmann ja D. Martin,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab assotsiatsiooninõukogu 19. septembri 1980. aasta otsuse nr 1/80 Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahelise assotsiatsiooni arengu kohta artikli 9 esimese lause tõlgendamist koostoimes selle otsuse artiklitega 6 ja 7. Assotsiatsiooninõukogu asutati sellise lepinguga assotsiatsiooni loomiseks Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel, millele kirjutasid 12. septembril 1963 Ankaras alla ühelt poolt Türgi Vabariik ning teiselt poolt EMÜ liikmesriigid ja ühendus ning mis sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati ühenduse nimel nõukogu 23. detsembri 1963. aasta otsusega 64/732/EMÜ (EÜT 1964, 217, lk 3685; ELT eriväljaanne 11/11, lk 10; edaspidi „assotsiatsioonileping“).

2 Taotlus on esitatud Türgi kodanike BYi, CXi, FU, DW ja EV ning Stadt Duisburgi (Duisburgi linn, Saksamaa) vahelises kohtuvaidluses, mis algas sellest, et Duisburgi linn jättis rahuldamata nende elamisloataotluse.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Otsuse nr 1/80 kolmas põhjendus on sõnastatud järgmiselt:

„arvestades, et eespool toodud kaalutlused toovad sotsiaalvaldkonnas iga lepinguosalise rahvusvaheliste kohustuste raames kaasa töötajate ja nende pereliikmete suhtes kehtivate eeskirjade paranemise võrreldes nendega, mis on kehtestatud assotsiatsiooninõukogu [20. detsembri 1976. aasta] otsusega nr 2/76 [assotsiatsioonilepingu artikli 12 rakendamise kohta]; lisaks on vaja rakendada sotsiaalkindlustust ja noorte töötajate vahetust käsitlevaid sätteid“.

4 Otsuse nr 1/80 artiklid 6, 7 ja 9 asuvad selle otsuse II peatüki „Sotsiaalsätted“ 1. jaos „Tööhõive ja töötajate vaba liikumine“.

5 Otsuse nr 1/80 artikli 6 lõikes 1 on sätestatud:

„Arvestades erisusi, mis tulenevad artiklist 7, mis käsitleb perekonnaliikmete vaba juurdepääsu tööle, on liikmesriigi seaduslikul tööturul tegutseval Türgi kodakondsusega töötajal:

– õigus pärast üht aastat seaduslikku töötamist selles liikmesriigis uuendada tööluba sama tööandja juures töötamiseks, kui tööandjal on talle tööd pakkuda;

– õigus pärast kolme aastat seaduslikku töötamist selles liikmesriigis ning ühenduse liikmesriikide töötajate eesõigusi arvestades võtta vastu enda poolt valitud tööandja juures samal kutsealal mõni teine tavapärastel tingimustel tehtud tööpakkumine, mis on registreeritud selle liikmesriigi tööhõivetalitustes;

– õigus pärast nelja aastat seaduslikku töötamist selles liikmesriigis omandada vaba juurdepääs kõigile palgalistele töökohtadele omal valikul.“

6 Selle otsuse artikli 7 esimeses lõigus on ette nähtud:

„Liikmesriigi seaduslikul tööturul töötava Türgi kodakondsusega töötaja perekonnaliikmetel, kellele on antud luba asuda elama töötaja juurde, on

– õigus vastata tööpakkumistele pärast seda, kui nad on selles liikmesriigis vähemalt kolm aastat seaduslikult elanud, arvestades ühenduse liikmesriikide töötajate eesõigusi;

– vaba juurdepääs kõigile palgalistele töökohtadele omal valikul, kui nad on asjaomases liikmesriigis seaduslikult elanud vähemalt viis aastat.“

7 Nimetatud otsuse artikkel 9 on sõnastatud järgmiselt:

„Türgi kodakondsusega lapsi, kes elavad seaduslikult ühenduse liikmesriigis koos seal seaduslikult töötavate või töötanud vanematega, võetakse selles liikmesriigis üle üldhariduskooli, töö käigus toimuva väljaõppe kursustele ja kutseõppekursustele samadel sisseastumistingimustel kui selle liikmesriigi kodanike lapsi. Neil on õigus selles liikmesriigis riigisiseste õigusaktidega selles valdkonnas ette nähtud soodustustele.“

Saksa õigus

8 Välismaalaste elamist, töötamist ja integratsiooni liitvabariigi territooriumil käsitleva 30. juuli 2004. aasta seaduse (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet; *BGBl.* 2004 I, lk 1950) § 4 lõikes 2 on põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis ette nähtud:

„Välismaalane, kellel on riigis elamise õigus [assotsiatsioonilepingu] alusel, on kohustatud tõendama elamisõiguse olemasolu elamisloaga, kui tal ei ole alalise elaniku elamisluba ega pikaajalise elaniku EL-elamisluba. Elamisluba väljastatakse taotluse alusel.“

9 Sama seaduse § 50 lõikes 1 on sätestatud:

„Välismaalane on kohustatud riigist lahkuma, kui tal ei ole või enam ei ole vajalikku elamisluba või [assotsiatsioonilepingust] tulenevat riigis elamise õigust.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

10 BY, CX, DW, EV ja FU on Türgi kodanikud. CX on BYi abikaasa ning nad on DW, EV ja FU vanemad.

11 BY sisenes 5. septembril 2015 viisa alusel Saksamaa Liitvabariigi territooriumile. Duisburgi linn andis talle 4. novembril 2015 füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemiseks elamisloa, mis kehtis 27. märtsini 2017.

12 CX, DW, EV ja FU said 19. veebruaril 2016 loa asuda elama BYi juurde selle liikmesriigi territooriumile perekonna taasühinemise eesmärgil ning 20. aprillil 2016 anti neile riigisisese õiguse alusel elamisload, mis kehtisid 27. märtsini 2017.

13 CX töötas palgalisel töökohal kõigepealt 1. veebruarist kuni 30. aprillini 2016, siis 15. novembrist kuni 31. detsembrini 2017, seejärel 1. jaanuarist kuni 15. jaanuarini 2018 ja lõpuks 1. augustist kuni 31. detsembrini 2018.

14 Pärast elamislubade kehtivusaja lõppemist esitasid põhikohtuasja kaebajad Duisburgi linnale taotluse nende elamislubade kehtivuse pikendamiseks või uute elamislubade väljastamiseks. Duisburgi linn jättis 18. märtsi 2019. aasta otsustega selle taotluse rahuldamata.

15 Nende otsuste peale esitasid põhikohtuasja kaebajad 22. märtsil 2019 kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Verwaltungsgericht Düsseldorfile (Düsseldorfi halduskohus, Saksamaa), väites sisuliselt, et nad saavad tugineda elamisõigusele otsuse nr 1/80 artikli 9 esimese lause alusel. Nende arvates annab see säte Türgi kodakondsusega lastele lisaks üld- ja kutsehariduse omandamise õigusele ka elamisõiguse. Selleks et tagada nende õiguste soovitav toime, peaks asjaomaste laste hooldusõigust omavatel vanematel pealegi olema tingimata elamisõigus.

16 Tõdedes, et põhikohtuasja kaebajad ei ole omandanud otsuse nr 1/80 artiklitest 6 ja 7 tulenevaid õigusi, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas nimetatud otsuse artikli 9 esimeses lauses ette nähtud õigus üld- ja kutseharidusele hõlmab Türgi kodakondsusega laste autonoomset elamisõigust ning sellega ka elamisõigust neid lapsi tegelikult hooldavate vanemate jaoks. Jaatava vastuse korral soovib see kohus teada, millised on selle sätte alusel elamisõiguse andmise tingimused.

17 Neil asjaoludel otsustas Verwaltungsgericht Düsseldorf (Düsseldorfi halduskohus, Saksamaa) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas Türgi kodakondsusega lastele [otsuse nr 1/80] artikli 9 esimesest lausest tulenev õigus sisaldab ilma täiendavate tingimusteta ka õigust elada vastuvõtvas liikmesriigis?

2. Kui esimesele küsimusele tuleb vastata jaatavalt:
   a) Kas otsuse nr 1/80 artikli 9 esimesest lausest tulenev riigis elamise õigus eeldab, et kõnealuse sätte kohaldamisalasse kuuluvate Türgi kodakondsusega laste vanemad on juba omandanud õigused otsuse nr 1/80 artikli 6 lõike 1 või [selle otsuse] artikli 7 alusel?
   b) Kui teise küsimuse alaküsimusele a tuleb vastata eitavalt, kas seaduslikku töötamist otsuse nr 1/80 artikli 9 esimeses lauses tuleb tõlgendada samamoodi nagu [selle otsuse] artikli 6 lõikes 1?
   c) Kui teise küsimuse alaküsimusele a tuleb vastata eitavalt, kas Türgi kodakondsusega lapsed võivad otsuse nr 1/80 artikli 9 esimese lause alusel omandada riigis elamise õiguse juba siis, kui üks vanem on vastuvõtvas liikmesriigis seaduslikult töötanud (vaid) kolm kuud?
   d) Kui teise küsimuse alaküsimusele a tuleb vastata eitavalt, kas Türgi kodakondsusega laste õigusest riigis elada tuleneb ilma täiendavate tingimusteta riigis elamise õigus ka ühele või mõlemale last hooldavale vanemale?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

18 Oma küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas otsuse nr 1/80 artikli 9 esimest lauset tuleb tõlgendada nii, et sellele saavad tugineda Türgi kodakondsusega lapsed, kelle vanemad ei vasta selle otsuse artiklites 6 ja 7 sätestatud tingimustele, ning kas artikli 9 esimene lause hõlmab vajaduse korral nende laste autonoomset elamisõigust vastuvõtvas liikmesriigis ja sellega ka elamisõigust neid lapsi tegelikult hooldavate vanemate jaoks. Jaatava vastuse korral soovib see kohus teada, millised tingimused peavad olema täidetud, et saada elamisõigus otsuse nr 1/80 artikli 9 esimese lause alusel.

19 Meenutagem siinkohal, et otsuse nr 1/80 artikli 9 esimene lause annab Türgi kodakondsusega lastele, kes elavad liikmesriigis seaduslikult koos seal seaduslikult töötavate või töötanud vanematega, õiguse astuda selles liikmesriigis üldhariduskooli, töö käigus toimuva väljaõppe kursustele ja kutseõppekursustele samadel sisseastumistingimustel, mis on selle liikmesriigi kodanike lastel (7. juuli 2005. aasta kohtuotsus Gürol, C-374/03, EU:C:2005:435, punkt 22).

20 See säte sisaldab nimelt kohustust kohelda Türgi kodakondsusega lapsi ja vastuvõtva liikmesriigi kodanike lapsi võrdselt hariduse ja elukutse omandamisel selles liikmesriigis (vt selle kohta 7. juuli 2005. aasta kohtuotsus Gürol, C-374/03, EU:C:2005:435, punkt 23).

21 Kuid juba nimetatud sätte sõnastusest endast tuleneb, et selles ette nähtud õiguste omandamiseks peavad olema täidetud kaks kumulatiivset tingimust: esiteks peavad Türgi kodakondsusega lapsed elama vastuvõtvas liikmesriigis seaduslikult koos oma vanematega ja teiseks peavad vanemad selles liikmesriigis seaduslikult töötama või olema töötanud.

22 Seega tuleb kontrollida, kas selliste Türgi kodanike Türgi kodakondsusega lapsed, kes ei tööta ega ole töötanud vastuvõtvas liikmesriigis palgalisel töökohal või kes on selles liikmesriigis seaduslikult töötanud vähem kui aasta, võivad tugineda otsuse nr 1/80 artikli 9 esimese lause alusel õigusele omandada üld- ja kutseharidus.

23 Esimese tingimuse kohaselt peavad asjaomased Türgi kodakondsusega lapsed selleks, et saada vastuvõtvas liikmesriigis üld- ja kutseharidust, elama selles liikmesriigis seaduslikult koos oma vanematega.

24 Teist tingimust tuleb mõista nii, et see nõuab, et üks vanematest töötab või töötas vastuvõtvas liikmesriigis palgalisel töökohal kooskõlas otsuse nr 1/80 töötamist puudutavate sätetega, eeskätt selle artiklitega 6 ja 7.

25 Otsuse nr 1/80 kolmanda põhjenduse kohaselt on otsuse eesmärk nimelt parandada sotsiaalvaldkonnas Türgi kodanikest töötajate ja nende pereliikmete suhtes kehtivat režiimi. Eelkõige kuuluvad selle otsuse artiklid 6, 7 ja 9 otsuse II peatüki „Sotsiaalsätted“ 1. jakku, mis käsitleb Türgi kodakondsusega töötajate tööhõivet ja vaba liikumist.

26 Esiteks tuleb otsuse nr 1/80 artikli 6 lõike 1 kohta märkida, et selles on loetletud peamised tingimused, millele peab vastama liikmesriigi seaduslikul tööturul töötava Türgi kodaniku palgatöö tööloa väljastamisel ja pikendamisel. See säte eeldab, et asjaomane isik on liikmesriigi territooriumil viibiv Türgi kodakondsusega töötaja, kes töötab vastuvõtva liikmesriigi seaduslikul tööturul ning on teinud teatud kindla aja vältel seaduslikku tööd (26. oktoobri 2006. aasta kohtuotsus Güzeli, C-4/05, EU:C:2006:670, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 Otsuse nr 1/80 artikli 6 lõike 1 esimesest taandest tulenevalt on Türgi kodakondsusega töötajal õigus pärast üheaastast seaduslikku töötamist uuendada luba sama tööandja juures palgalisel töökohal töötamiseks (vt selle kohta 8. novembri 2012. aasta kohtuotsus Gülbahce, C-268/11, EU:C:2012:695, punktid 37 ja 45).

28 Tingimus, mille kohaselt asjaomane Türgi kodakondsusega töötaja peab tegutsema „seaduslikul tööturul“ otsuse nr 1/80 artikli 6 lõike 1 esimese taande tähenduses, eeldab ka seda, et tema olukord liikmesriigi tööturul ei ole mitte ebakindel, vaid stabiilne, millega seondub vaidlustamatu elamisõigus (8. novembri 2012. aasta kohtuotsus Gülbahce, C-268/11, EU:C:2012:695, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 Teiseks on otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu kohaselt selle sätte alusel tööturule pääsemise õiguse omandamiseks seatud kolm kumulatiivset tingimust: esiteks peab asjaomane isik olema vastuvõtva liikmesriigi seaduslikul tööturul töötava Türgi kodakondsusega töötaja pereliige, teiseks peab selle

liikmesriigi päev asutus olema kõnealusel isikul lubanud asuda asjaomase töötaja juurde elama ja kolmandaks peab see isik olema kõnealuse liikmesriigi territooriumil teatud kindla aja vältel seaduslikult elanud (vt selle kohta 19. juuli 2012. aasta kohtuotsus Dülger, C-451/11, EU:C:2012:504, punkt 29).

30 Sellega seoses tuleb tõdeda, et Türgi kodakondsusega lapsed, kelle kumbki vanem ei vasta otsuse nr 1/80 artiklites 6 ja 7 sätestatud tingimustele, mis on välja toodud käesoleva kohtuotsuse punktides 26–29, ei saa tugineda otsuse nr 1/80 artikli 9 esimeses lauses sätestatud õigusele saada juurdepääs üld- ja kutsehariduse.

31 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et otsuse nr 1/80 artikli 9 esimest lauset tuleb tõlgendada nii, et sellele ei saa tugineda Türgi kodakondsusega lapsed, kelle vanemad ei vasta selle otsuse artiklites 6 ja 7 sätestatud tingimustele.

Kohtukulud

32 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

Assotsiatsiooninõukogu 19. septembri 1980. aasta otsuse nr 1/80 Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahelise assotsiatsiooni arengu kohta artikli 9 esimest lauset tuleb tõlgendada nii, et sellele ei saa tugineda Türgi kodakondsusega lapsed, kelle vanemad ei vasta selle otsuse artiklites 6 ja 7 sätestatud tingimustele.

Allkirjad